

SCENARII MULTIANUALE UTILIZÂND UN MODEL REDUS DE TIP RMSM PENTRU PROGNOZA PRINCIPALILOR INDICATORI MACROECONOMICI DIN ROMÂNIA*

-SINTEZĂ-

Mariana NICOLAE (coordonator)
Lucian-Liviu ALBU
Dalina Maria ANDREI
Cristian STANICA
Marioara IORDAN

Introducere

După paisprezece ani de tranziție, România, ca țară candidată în anul 2007 la aderarea la Uniunea Europeană, depune eforturi susținute pentru reducerea substanțială a decalajelor existente încă, față de țările acestei regiuni, pentru modernizarea economiei românești, în pas cu exigențele tranziției spre o economie modernă, cultural-informațională, și atingerea criteriilor de performanță stabilite prin Tratatul de la Maastricht.

Aceasta presupune coordonarea politicilor pentru atingerea parametrilor țintă rezultați din criteriile de la Maastricht: limitarea deficitului bugetar la un nivel de cel mult 3% din produsul intern brut, a datoriei la cel mult 60% din produsul intern brut și coborârea inflației către niveluri medii anuale de o singură cifră, condiții indispensabile pentru realizarea unui ritm susținut de creștere.

În acest sens, autorii, utilizând un model redus de tip RMSM, au simulat variante de dezvoltare pe termen mediu relevând implicațiile asupra economiei românești aflată într-un proces accelerat de asigurare a criteriilor impuse de procesul de integrare la Uniunea Europeană.

* Lucrare elaborată în cadrul programului CERES “Tipologia creșterii economice; evoluția principalelor corelații macroeconomice în perioada de tranziție”, (Anexa la contractul nr. PP4/25.11.2002, Tema P1/Faza II.1-2003) titular IFA, subcontractant IPE.

Prezentarea generală a Modelului de tip RMSM-X

Modelul redus de tip RMSM-X are ca scop estimarea implicațiilor pe termen mediu, 2003-2005, ale politicilor comerciale și monetare, a celor de venituri și fiscale în contextul specific proceselor de transformare din economia românească. Modelul este utilizat pentru elaborarea de scenarii de previziune pe termen mediu.

Este un model care permite introducerea în baza de date a unei palete largi de indicatori macroeconomici și totodată facilitează explorarea mai multor opțiuni de politici, ceea ce facilitează analiza pachetului de politici.

Versiunea de bază a modelului conține patru “sectoare” sau module: public, privat, financiar și extern. Sectorul public este definit ca sector Guvernamental general consolidat, sectorul financiar ca fiind sistemul monetar, sectorul privat cu elementele nonguvernamentale și instituțiile financiare non-monetariste, sectorul extern este balanța de plăți a țării respective.

Modul de “construcție” al modelului impune numeroase iterații privind presupunerile politice și evaluarea politicilor economice exogene necesare obținerii rezultatelor economice în interiorul cadrului de lucru.

Setul de indentități care leagă conturile agenților și identitatea macroeconomică furnizează cadrul de lucru corelat prin care fiecare variabilă economică este proiectată pe baza unui set de presupuneri ale mediului internațional, un număr limitat de ecuații comportamentale simple și ipoteze privind politicile fiscale și monetare interne.

Pentru realizarea prognozelor multianuale este necesară realizarea unei bazei de date cât mai cuprinzătoare și o cunoaștere a evoluției indicatorilor macroeconomici pe o perioadă cât mai îndelungată. Din acest motiv, în capitolul 2 al lucrării este realizată o analiză detaliată a situației macroeconomice a României în perioada 1990-2002.

Modelul redus de tip RMSM pentru România pe termen mediu

Pentru România se pune problema satisfacerii criteriilor de performanță în vederea aderării la UE. Aderarea la Uniunea Europeană este un proces complex și de durată, care necesită reforme în numeroase domenii și se va desfășura pe termen mediu, cu importante implicații pe termen lung.

În scopul elaborării și analizării acestor politici macroeconomice s-au elaborat prognoze pe baza unui model redus de tip RMSM-X. În acest model au fost păstrate blocurile modelului inițial, dar s-au realizat și unele agregări necesare rulării mai eficiente a modelului.

Estimările previzionale asupra evoluției economiei românești pentru perioada 2003-2005 sunt bazate pe un set de presupuneri prudente și realiste în legătură cu componentele interne ale activității economice, dar și de riscurile conjuncturale decurgând din evoluția mediului intern și extern.

În lucrare au fost dezvoltate două scenarii:

- un prim scenariu de “referință”, având ca obiectiv scoaterea în evidență a constrângerilor politicilor economice cu care se confruntă economia în 2002 și în următorii ani;

- un al doilea scenariu în care optimizarea modelului se face având ca funcție obiectiv atingerea, la sfârșitul anului 2003, a unui nivel al inflației de 12%.

Ipoteze de lucru pentru scenariul de referință:

- în ceea ce privește forța de muncă este acceptată ca plauzibilă ipoteza că în ciuda declinului demografic are loc o ușoară creștere a ratei de participare;
- se face ipoteza asupra creșterii reale a veniturilor;
- presupunerile din blocul monetar au fost făcute în concordanță cu obiectivele Guvernului de menținere a deficitului bugetar consolidat la circa 2-3%;
- se ia în considerare că afluxul de capital extern va fi mai consistent;
- continuă procesul de remonetizare a economiei naționale prin creșterea bazei monetare și reducerea rezervelor minime obligatorii;
- ipoteze asupra evoluției ratei de schimb și asupra modificărilor prețului internațional al petrolului;
- ipoteze asupra elasticității cererii pentru import și export; ipoteze referitoare la componentele conturilor externe.

Rezultatele simulării sunt prezentate în tabelul nr.1

Prognoza mutianuală 2003-2005, Scenariul de referință

Tabelul nr. 1
modificări procentuale față de an anterior

Indicatori	2003	2004	2005
PIB în prețuri curent	4.8	5.6	5.2
Cererea internă agregată	5.6	4.8	5.2
Formarea de capital brută	10.3	8.3	8.4
Exportul de bunuri și servicii	10.8	12.8	11.2
Importul de bunuri și servicii	11.6	12.5	11.5
Deflatorul PIB	14.6	10.6	8.0
Deficitul bugetar	-2.7	-2.5	-2.4
Datoria externă (% din PIB)	28.1	28.6	29.2

Indicele anual al prețului de consum	1.16	1.11	1.09
--------------------------------------	------	------	------

Scenariul privind prognoza multianuală se caracterizează printr-o creștere economică moderată, bazată în primul rând pe creșterea investițiilor. Atât importurile cât și exporturile sunt în creștere, totuși, ritmul de creștere a importurilor este mai mare, astfel încât are loc o creștere a deficitului balanței comerciale.

Plecând de la principalele ipoteze referitoare la componentele conturilor externe luate în considerare, se așteaptă ca, comerțul exterior să se dezvolte în continuare în ritmuri superioare creșterii PIB. Astfel, pentru perioada 2003-2005 se estimează o creștere variind între 10.8% și 12.8% a exporturilor de bunuri și de 11.5% - 12.5% a importurilor de bunuri.

Pe baza ipotezelor considerate, pentru anul 2003 creșterea produsului intern brut, în termeni reali, se estimează la 4,8%, în anul 2004 la 5.6%, iar în 2005 la 5.2%.

Atingerea acestui ritm mediu de creștere va fi posibilă prin echilibrarea componentelor cererii interne și externe agregată, ceea ce presupune o creștere a ratei investiționale și o diminuare a ponderii consumului final și a deficitului exportului net în cadrul PIB.

Prin comparație cu anii anteriori, când anumite componente ale cererii interne și externe agregate au avut contribuții contradictorii, pozitive sau negative, la rata de creștere a PIB, prognoza pe perioada 2003-2005, conform scenariului de referință, indică faptul că toate componentele PIB pe latura cererii, fără excepție, vor contribui pozitiv, în fiecare an, la asigurarea ritmului mediu de creștere economică. De exemplu, cererea internă va contribui la creșterea reală a PIB-ului cu 5.6% în 2003, cu 4.8% în 2004 și cu 5.2% în 2005.

Punerea în aplicare a măsurilor de îmbunătățire reală a mediului de afaceri va face ca perioada 2003-2005 să se caracterizeze printr-o relansare semnificativă a procesului investițional.

În perioada 2003-2005 consumul individual efectiv al populației va înregistra creșteri cuprinse între 3.3% în 2003 și de 4% în 2004 și 2005.

Asigurarea ritmurilor de creștere economică preconizate în condițiile unor sporuri anuale moderate și realiste ale productivității muncii, va determina o creștere a populației ocupate și implicit o menținere relativ constantă a populației active

Prognoza favorabilă privind creșterea economică, însoțită de continuarea restructurării, permite estimarea creșterii până în anul 2005 a ratei de participare și a ocupării.

În ceea ce privește ritmul dezinflației în următorii ani, rata inflației se va reduce în perioada 2003-2005, urmând să atingă nivelul unei singure cifre în anul 2004 (decembrie/decembrie).

Această evoluție descrescătoare a inflației va continua să fie condiționată de transpunerea programelor de restructurare/privatizare, de ameliorare a disciplinei fiscale și impunerea politicii bugetare tari, în scopul eliminării arieratelor financiare, precum și de înțelegere a necesității menținerii unor politici restrictive ale veniturilor de către toți partenerii sociali.

Pentru deficitul contului curent, ca procent din PIB, modelul pune în evidență o reducere graduală, de la 4.2% din anul 2003 la 3.8% în anul 2005. Se estimează ca situația deficitului de cont curent să fie ameliorată în principal prin creșterea contribuției transferurilor curente.

Deși datoria externă urmează să crească sensibil, ponderea în PIB a acesteia se va situa la un nivel sub 30%, aceasta ca urmare a creșterii PIB-ului și a moderării evoluțiilor valutare.

Faptul că reforma este mult mai avansată într-o serie de activități din sectorul serviciilor va determina în acest sector creșteri cuprinse între de 4.1% și 5.6 % pe perioada prognozată.

În ceea ce privește industria, ca urmare a procesului de ajustare structurală din perioada 2003-2005, aceasta este prevăzută, ca în 2005, să înregistreze o creștere cu 20.7% mai mare decât în 2002.

Scenariul alternativ

Al doilea scenariu examinează consecințele unor politici economice de venituri și comerciale care au ca rezultat pentru 2003 o inflație mai mică decât cea obținută în scenariul de referință, respectiv de 12%. Aceste ipoteze au fost luate în calcul pentru realizarea unor comparații ale evoluției unor indicatori macroeconomici pe perioada considerată obținuți cu modelul redus de tip RMSM-X cu cele rezultate din simulările macromodelului „Dobrescu”.

Atingerea acestui obiectiv este posibil dacă se continuă politicile care au permis lansarea procesului de dezinflație din ultimii doi ani, dintre care:

- politica monetară prudentă a BNR;
- monitorizarea permanentă a deficitului bugetar și finanțarea sa neinflaționistă din surse preponderent externe;
- reducerea anticipațiilor inflaționiste ale agenților economici prin continuarea reformelor structurale și menținerea unei creșteri economice sustenabile;
- protejarea producției interne față de importurile de mărfuri cu prețuri subvenționate în țara de origine;
- monitorizarea permanentă a prețului energiei și a prețului internațional al petrolului;

Toate celelalte premise ale scenariului de referință rămân îndeplinite.

Rezultatele rulării acestui scenariu alternativ sunt prezentate comparativ cu cele obținute în scenariul de referință și în macromodelul „Dobrescu” în tabelul nr.2

Prognoza anuală 2003

Tabelul nr.2
modificări procentuale față de anul anterior

	Scenariul de referință - RMSM	Scenariul alternativ - RMSM	Scenariul alternativ (model „Dobrescu)
Cerere internă agregată	5.62	5.78	5.92
Export de bunuri și servicii	10.8	10.7	11.69
Import de bunuri și servicii	11.6	11.9	11.68
Indice anual al prețurilor de consum	1.16	1.14	1.152
Deflator PIB	14.3	13.8	14.9
Deficitul bugetar	28.1	28.23	29.66
Datoria externă (% din PIB)	-2.7	-2.9	-2.68

În lucrare este prezentată o analiză grafică comparativă a celor două scenarii și a rezultatelor obținute cu aceleași presupuneri în modelul „Dobrescu”.

Ca indicatori ce caracterizează inflația s-au calculat deflatorul PIB-ului și indicele mediu al prețurilor de consum.

Evoluțiile pieței interne și ale cursului de schimb duc la o ușoară scădere a exportului și la creșterea importului, ceea ce mărește deficitul balanței comerciale.

Creșterea deficitului bugetar în nici unul din scenarii nu depășește 3%, situându-se sub cerințele impuse de aderarea la Uniunea Europeană.

Datoria externă rămâne sub 30% din PIB, mult sub ceea ce admit standardele UE.

Prin urmare, se poate spune că scenariul se caracterizează printr-o creștere economică moderată, bazată atât pe creșterea investițiilor interne cât și a investițiilor străine.

Analiza comparativă a rezultatelor scenariului de referință cu prognozele internaționale și cele rezultate din modelul „Dobrescu”

Evoluția unor indicatori macroeconomici rezultați prin prognoza multianuală a scenariului de referință a fost comparată cu prognozele multianuale obținute în simulările macromodelul “Dobrescu” dar și cu prognozele asupra aceluiași set de indicatori prezentate de “The Economist Intelligence Unit” și Global Insight.

Analiza comparativă a rezultatelor obținute prin diverse modele de prognoză pune în evidență o creștere moderată, dar susținută a PIB-ului pentru perioada prognozată. Față de scenariul de proiecție realizat de Global Insight prognoza rezultată prin modelul redus de tip RMSM este mai pesimistă. Aceeași prognoză este însă mai optimistă, mai ales pentru anul 2004, decât celelalte prognoze cu care a fost comparată.

În ceea ce privește cererea internă agregată, modelele de prognoză indică o creștere mai rapidă a acesteia decât a PIB-ului, datorită creșterii importurilor, impusă de cerințele noilor investiții. Se pune în evidență și faptul că cele mai mari creșteri sunt prognozate de Global Insight.

În ceea ce privește evoluția deflatorului PIB se pune în evidență un trend descendent atât în modelul realizat de Global Insight, cât și în prognoza prin modelul redus de tip RMSM.

O creștere a exportului și o scădere a importului în anul 2004, pusă în evidență prin cele trei metodologii de prognoză, duc la o scădere a deficitului balanței comerciale, nesustenabilă în anul 2005, când cerințele pieței interne duc la o creștere a importurilor mai rapidă decât a exporturilor (așa cum rezultă din prognozele realizate cu modelul “Dobrescu” și modelul redus de tip RMSM).

Bazat pe scăderea ponderii cheltuielilor bugetare, dar și pe o ușoară ameliorare a fiscalității, deficitul bugetar este în scădere. Această evoluție este

pusă în evidență de toate prognozele prezentate (tabelul nr. 3). Valorile deficitului bugetar nu depășesc 3%, ceea ce ne menține în limitele cerințelor de aderare la UE.

Evoluția deficitului bugetar rezultat prin diverse modele de prognoză

Tabelul nr. 3
modificări procentuale față de anul anterior

	Prognoza RMSM	Prognoza Global Insight	Prognoza Intteligente Unit	Model "Dobrescu"
2003	-2.7	-2.7	-2.7	-2.6
2004	-2.5	-2.5	-2.5	-2.5
2005	-2.4	-2.3	-2.3	-2.4

În ceea ce privește datoria externă, prognozele obținute cu un model redus de tip RMSM și cele prin modelul Global Insight, pun în evidență o tendință de ușoară creștere, în perioada 2003-2005, dar se va situa la un nivel sub 30% din PIB, valori sub parametrii maximi acceptați de standardele internaționale și care va permite ca România să se încadreze în capacitatea de rambursare a creditelor.